

אמנות

נורית טל-טנא

כל אחד והפנטזיה שלו

15 אמנים מציגים בחלל של גלריה טבי TAG זוויות שונות לפנטזיה. הבחירות בעבודות אמנם מוקפדות, אבל הקישור ביניהן מלאכותי

מלכת יופי מקבלת את פני בכניסה לגלריה טבי TAG. היא עומדת מחייכת עם שרביט וכתה. עוד שכמותה פזורות בחלל, בשמן על בד – מלכות היופי שלנו ושל יצחק לבנה, מתוך הסדרה שלו המתמקדת במלכות היופי של שנות ה-60 ובמעקב אחר קורותיהן בעשורים שלאחר הזכייה. מלכות אלו, כמייצגות פנטזיה של יופי והצלחה.

יום חמישי, ערב פתיחת התערוכה "חציית הפנטזיה", קבעתי דיט של בוקר עם אוצרת התערוכה קרן ברגיל. בין ענייני הקמה, התרגשות ופינישים של הרגע האחרון, דיסקסנו על התערוכה.

"חציית הפנטזיה" היא תערוכה קבוצתית בהשתתפות 15 אמנים, המעלה התייחסות למושג פנטזיה בהיבטים שונים: פנטזיה ארוטית, פנטזיה אפוקליפטית, פנטזיה אוטופית, פנטזיות אסונות ופנטזיה שנוגעת בעולמות שונים. חלקן עוסקות בחיי הנפש וחלקן בחיים היומיומיים, ובהן פנטזיות גשמיות הקשורות בחומר ובהצלחה גשמית ורוחנית. באסופת העבודות הללו תחת הכותרת הקסומה הזו, האוצרת ברגיל מבקשת, לדבריה, ליצור מפגשים בין הפנטזיות השונות במרחב הקובייה, חיבורים לא צפויים מבחינת מדיה או אמן ושימוש במקצב אחר של רחיסות ושימוש בתלייה בגבהים שאינה אחידה.

על אחד מקירות הגלריה ממוקם צילום מרהיב של ספנסר טוניק ובו מעל 5,000 איש עירוניים, ניצבים סביב בית האופרה בסידיני. אצל טוניק העירום מוכתב על ידי האמן, והאינדיבידואל נעלם בתוך המסה האנושית. בסצנה הזו ניתן לראות סוג של פנטזיה אפוקליפטית חוצת גבולות וסוחפת. לצד עבודה זו מוצג ציור בשמן על בד, שבו מוצגת קבוצת נטוריסטים (נטוריסטים) בסצנה שגרתית בשאב. ציור זה, של נטע ליבר שפר, צייר מתוך דימוי הלקוח ממגוון העוסק בנטוריסטים, והוא משמש כפנטזיה לש" חרור, לשוויון ולחשיפת הגוף.

יש כאן תמונה כפולה. מחד זו פנטזיה על עולם ראשוני, חופשי ושוויוני נטול מעמדות וגבולות, ומאידך מושתת בצופים אמת מכאיבה: הגוף על אפסותו וכיליונו מורה על זמנו הקצר, על ההתכלות שאין ממנה מנוס, מסבירה לי ברגיל. החיבור בין העירום של טוניק לעירום הקבוצתי של ליבר בהקשר רעיוני לפנטזיה זו או אחרת, נראה לטעמי מאולץ משהו.

ומן לעבודות אלו מוצגת עבודה וידאו מרתקת – "Untitled: Hypno Project" של אמן הפרפורמנס הלונדוני דאג פיטון, השואב את חומרי היצירה שלו מהתרבות הפופולרית. בפריקטיקה הזו הופנטה קבוצה של 12 אנשים על ידי מהפנט מוסמך

כך שייגבו ללא מודעות עצמית – במחוזות שונות כגון הרמת יד, הנהגה בראש, צעקה – ברגע שדימוי מסוים מופיע או צורה מסוימת תוקרן מולו. אנו, הצופים בעבודה, רואים כיצד הדיו מויים מתחלפים זה בזה ובו זמנית רואים את התגובות השונות של קבוצת המהופנטים. ההיפנוזה כסוג של כוח עליון שבו האינדיבידואל נמחק, וכך מוצגת פנטזיה הנוגעת במישור הפסיכואנליטי ובתת המודע.

במרכז החלל מוצג פסל שעווה של האמנית שירה זלוור, שבו נראית ילדה קטנה רוכבת על יען עצומה. הילדה כמעט ונבלעת בין נוצות היען. פסל זה מבוסס על תמונת ילדות של שירה, כסוד וכפנטזיה הלקוחה מעולם הילדות והאגדה, רוגמת מעופו של נילס הולגרסון, ותשוקות ילדות רומות למעוף על ציפור או על שטיח מעופף.

בחדר הפנמי והאחורי של הגלריה, המשמש גם כחדר ישיבות, מונח על שולחן עץ כבד פסל באטמן עטוף גלימה של סשה סרבר. סביב השולחן מוצגים ציורים נוספים, שמן על בד, שבכונתם ככל הנראה לייצר איזה סוג של פנטזיה אפלה ואיגמטית, ובהם שתי עבודות טובות של אייל ששור, שבהן מוצגת התרחשות בתוך מבנים ידועים – וילה סבוי של קורבוזיה ומוזיאון קונאק ג' – המייצרות תחושת ניכור ובריירות. העבודות האלה של אייל מזכירות לי התכתבות עם הצייר האמריקאי אדוארד הופה, הידוע בעיקר בציוריו הריאליסטיים המתארים את הברידות במציאות האמריקאית בת זמננו. הקומפוזיציות של אייל מייצרות אווירה מכבירה ומנוכרת, אך מעבר למציאות המסתורית הנוכחת על הבר, לא היה בהן לתחושותי רמזה לאיזו פנטזיה אפלה.

הטקסט הנלווה לתערוכה עוסק במונח "חציית הפנטזיה" ומציג את העבודות באופן שהקשר ביניהן אינו מובן מאליו: "חציית הפנטזיה" הוא ביטוי שנתבע לאקאן המסמן את סוף הטיפול האנליטי. לכל אחד מאיתנו פנטזיה ראשונית, נרטיב בסיסי שמבנה את ההתנהלות שלנו. הפנטזיה הראשונית היא למעשה התחביר שמכתיב את האופן שבו אנו משתוקקים. חציית הפנטזיה מסמלת את ההכרה בה והשחרור ממנה, את היכולת לשנות את חוקי התחביר הללו."

חוקי התחביר בין העבודות בחלל, עומדים בפני עצמם. העבודות המוצגות מאפשרות לדון במושג "חציית הפנטזיה" מהיבטים שונים והטקסט הנלווה מבחיר את הקשר בין העבודות למונח. אלא שהקישור, ה"תחביר", ביניהן נראה לעיתים עמוס ומלאכותי. אמנם הבחירות בעבודות מעידות על אבחנה והקפדה, אלא שבפועל האינטראקציות ומארג האסוציאציות והקשרים בין העבודות והאמנים אינו מספיק מלוש. התערוכה מעניינת ומושקעת, אך נרמה כי אפשר היה לשנות ולהוסיף עבודה זו או אחרת ולהחליף אמן זה באחר, ועדיין ניתן היה לרבר על המונח ולשקוע בפנטזיה אחרת.

"חציית הפנטזיה", תערוכה קבוצתית. טבי TAG. עד 12.12.

האוצרת ברגיל מבקשת, לדבריה, ליצור מפגשים בין הפנטזיות השונות במרחב הקובייה, חיבורים לא צפויים מבחינת מדיה או אמן